

нальну реконструкцію. Крім того, філософські пошуки професора не абстрактні, а завжди з чіткою громадянською, державницькою позицією. Показовими в цьому контексті є монографії А. Пашука „Церква і незалежність України” та „Філософія Івана Франка”.

Роздумуючи над життєвою долею проф. Пашука, аналізуючи його вагомий науковий доробок, доходимо висновку не лише про софійність його творів, але, що головне, сковородинську позицію професора. Мовиться про те, що в історії світової філософії налічується чимало видатних постатей — та лише одиниці гуманістичний пафос своїх творів переводили в свою життєву долю, „будували” життя відповідно до цінностей своїх філософських систем. Таким був Григорій Сковорода, який здобував істини філософської науки і перекладав їх у правду як принципи своєї життєдіяльності.

Попри різнобічну діяльність на ниві музичного мистецтва: навчально-педагогічну, критично-публіцистичну, редакторську, організаційну, виконавську, дослідницьку, наукова праця Олександри Цалай-Якименко стала головним осердям усього її свідомого життя.

Народилася О. Цалай-Якименко 27 березня 1932 р. у м. Лубнах на Полтавщині. Тоді цей район був епіцентром Голодомору. Батько закінчив Московський інженерно-технологічний інститут, а мати навчалася у Київському університеті, де її професорами були Сергій Єфремов, Микола Зеров, а співкурником — Григорій Кочур (пізніше мати 35 років працювала вчителькою української мови та літератури). 1940 р. батьки переїхали до Львова, де пройшла основна частина життя й наукової праці О. Цалай-Якименко. Тут вона навчалася у школі, згодом — у Музичному училищі й Університеті ім. Франка (два роки на фізикоматематичному факультеті), а пізніше вибрала остаточно свій фах — музику і музикознавство (закінчила консерваторію за двома спеціальностями — фортеп'яно і музикознавство). Потім аспірантура в Київській консерваторії, де написала й захистила блискучу працю про інтерпретацію Шевченкового „Заповіту” у музиці (серед її опонентів була незабутня Михайлина Коцюбинська).

Ще в консерваторії під керівництвом проф. Станіслава Людкевича проявилися її унікальні теоретичні здібності, особлива працьовитість і виняткова спрямованість у досягненні поставленої мети. Вже у дипломній праці про Симфонію невідомого автора з початку XIX ст., загальнонозnanу як Овсяннико-Куликовського, проявилися її наукові здібності, а праця з проф. Людкевича збагатила не лише музикознавчий світогляд, але й сформулировала наукову методологію, що, безсумнівно, стало головною причиною подальших наукових успіхів.

Повернувшись до Львова до рідної консерваторії, швидко здобуває високий викладацький і

Саме таким шляхом іде Андрій Пашук. Чесний і відповідальний у науці, і такими ж мірилами обстоює, виборює правду і вартості свого життя. Правда Андрія Пашука — бути чесним і гідним українцем, професійним і відповідальним філософом. А філософія для професора не лише предмет дослідження і педагогічної діяльності, але й спосіб та суть життя.

Грунтовна компетентність, багатогранна ерудиція, незмінні толерантність та доброзичливість, невідомі інтелігентності здобули Андрію Івановичу щире повагу колег та студентської молоді.

Вітаємо шановного вченого з його ювілеєм і від усієї наукової громади НТШ бажаємо міцного здоров'я, плідної творчої праці, радості в родині і довгих років життя!

Анатолій КАРАСЬ, Володимир МЕЛЬНИК

науковий авторитет. Особливо яскравим став курс аналізу музичних форм, викладання якого вражало не лише студентів, але й професорів і не лише у рідному місті. Одночасно за порадою Віри Свенціцької та Ярослава Ісаєвича із великим здивуванням і захопленням відкриває для себе давні обрії української музики — Микола Ділецький і музично-теоретична думка барокової доби, церковна монодія (ірмолонний спів).

Та настали „холодні часи” політичних репресій, які зачепили й О. Цалай-Якименко. У розквіті творчих сил змушена покинути консерваторію, переїжджає до Києва й працює редактором видавництва „Музична Україна”. Однак наукову працю не покидає й завзято працює над матеріалами Київської школи музики XVII ст., яка побачила світ у видавництві НТШ аж 2002 р. Поступово визріває думка практичного втілення минулого освітньо-педагогічного досвіду в сучасну музичну педагогіку. Їде працювати у Мар'янівську музичну школу під Києвом, де народився славетний Іван Козловський. За його підтримки, а також інших відомих музикантів, зокрема С. Ріхтера, Мар'янівка стає важливим центром впровадження нових методів навчання дітей музики й співу.

Згодом ювілярка працює у музичній школі в Долині на Прикарпатті. Зі середини 1990-х рр. О. Цалай-Якименко знову працює у Львівській консерваторії. Тут вона обіймає посади доцента, професора, захищає докторську дисертацію, а також поглиблює й завершує багато своїх наукових напрацювань: у Працях Музикознавчої комісії „Записок НТШ” публікуються її цінні наукові розвідки, виходять дослідження окремими книжками. У співпраці з О. Цалай-Якименко в консерваторії створюється кафедра музичної україністики та медієвістики, на якій вона успішно працює й досі. Вона — дійсний член НТШ від 22 жовтня 1998 р.

Насамперед відзначимо, що О. Цалай-Якименко притаманні глибоке осмислення методологічних засад науково-дослідної праці як праці наукової: струнка логіка наукових теорій, чіткість викладу, міцна опора на попередні здобутки і висновки, широкі аналогії з суміжними науковими дисциплінами, апеляція до наукових конструкцій математично-природничих наук. І все це без гучного

наукового пафосу і термінологічної забави. Досконалість у усьому, прискіпливість, гострота спостережень, винятковий музично-аналітичний метод, максимально спрямований на розкриття таїни музично-образного змісту, є головним у її науковій методології пізнання музики як одного з найвищих проявів людського духа.

Олександра Цалай-Якименко розуміє музикознавство у широкому гуманітарному контексті: у поєднанні історії, мистецтвознавства, філології, естетики. Водночас вона постійно застосовує єдність різних підходів в оцінці явищ. Це є головною ознакою високої якості вивчення музичного мистецтва. Досліджуючи будь-яке музичне явище, всесторонньо аналізує його музичні складові, вписуючи його у певний історичний контекст. Як наслідок, відбувається дифузія від часткового, конкретного й теоретично осмисленого, через широкі історичні паралелі і контексти до побудови стрункої теоретичної концепції — ідеал, який був підвладний хіба що таким велетням музикознавства, як Ріман чи Б. Асаф'єв.

Тематика наукових зацікавлень О. Цалай-Якименко охоплює насамперед давню українську музику: теоретичну думку ранньомодерної України, музичну освіту і педагогіку, творчість Миколи Ділецького, партесний спів, церковну монодію. А ще добу раннього класицизму в Україні: творчість Березовського, Бортнянського, Симфонію невідомого

автора. Особливою темою дослідниці стала музичальність поезії Шевченка.

На формування наукового і життєвого світогляду О. Цалай-Якименко вплинули музикознавці та музиканти, представники інших гуманітарних наук. З-поміж них насамперед її вчитель, наставник і порадник Станіслав Людкевич. Вона тісно співпрацювала також з акад. І. Крип'якевичем, Я. Ісаєвичем, В. Німчуком, Д. Лихачовим, а також Я. Дашкевичем і Л. Махновцем, В. Свенціцькою і В. Овсійчуком, О. Мацюком і О. Купчинським, Л. Коць-Григорчук і У. Єдлінською та багатьма іншими. А також була поціновувана такими визначними особистостями, як О. Шреєр-Ткаченко, М. Гордійчук, І. Ляшенко, Н. Горюхіна, А. Котляревський, Н. Герасимова-Персидська, С. Скребков, А. Дмитрієв, Ю. Холопов. Серед музикантів її особливо заохочували й підтримували А. Кос-Анатольський та І. Козловський. У спілкуванні з цими людьми сформувалися такі основні наукові засади Олександри Цалай-Якименко, як правда, глибина аналітичних спостережень, широта висновків, переконливість й глибока аргументація наукових результатів.

Вітаємо Олександрю Сергіївну з ювілеєм і зичимо їй міцного здоров'я, щасливого довголіття та плідної праці.

Юрій ЯСІНОВСЬКИЙ

Цього року виповнюється 80 років професорові Львівського національного університету ім. І. Франка Миколі Крикунові, який понад півстоліття плідно працює на історичній ниві.

Народився ювіляр 1932 р. на Житомирщині. У важкий для українського народу рік Голодомору М. Крикуна немовлям віддали до дитячого

будинку (з 1937 р. місцем проживання став Житомир). Сиротинське життя, сповнене випробувань та незгод, загартувало, але й наклало певний відбиток на характер Миколи Крикуна — відкритий, відвертий, безкомпромісний і в той же час схильний до замкнутості та усамітнення або дуже невеликого кола друзів.

Дитячі роки в сиротинці та ще й у сталінські 1930-ті рр., звичайно ж, важко назвати легкими, але, як відомо, завжди може бути ще гірше — так сталося, коли почалася війна. Дітей з дитячого будинку евакуювали — почалася мандрівка на Схід (Сталінградська й Астраханська обл., Узбекистан), а це супроводжувалося недоїданням, важкою працею, втратою друзів (була висока смертність). Лише влітку 1945 р. Микола Крикун повернувся в Україну, до Стрия, де 1951 р. закінчив навчання у середній школі № 2.

Навчання на історичному факультеті Львівського університету (1952—1957) було часом остаточного формування особистості і заклало добрі

професійні підвалини для подальшої наукової праці. Першорядну роль у тематиці наукових зацікавлень та виборі кафедри історії південних і західних слов'ян відіграв професор цієї кафедри Дмитро Похилевич, який упродовж багатьох років був наставником Миколи Григоровича. Саме під його керівництвом учений написав кандидатську дисертацію „Народонаселення Подільського воєводства у XVII—XVIII ст.“ (1965). Відтоді Микола Крикун невтомно досліджує історію України.

Певний час після захисту дисертації вчений досліджував Поділля, друкував неопубліковані матеріали та посилено працював в архівах та рукописних відділах бібліотек. 1968 р. з'явилася друком піонерська розвідка „Подимні реєстри XVII ст. як джерело“. Певним її продовженням стала публікація статей „Подимні реєстри першої і початку другої половини XVIII ст.“ (1972) та „Реєстри димів Правобережної України XVIII століття“ (1999).

З початку 1970-х рр. і далі, працюючи над демографічною проблематикою, М. Крикун розширив терени дослідження на всю Правобережну Україну. Варто зазначити, що студіювання зазначеної тематики надзвичайно важке, вимагає кропіткої праці, яку, на перший погляд, складно оцінити зі статистичного текстового чи табличного матеріалу. Архівні студії з цієї теми зайняли 70-ті та початок 80-х рр. XX ст. У процесі роботи з'ясувалося, що демографія тісно пов'язана з адміністративно-територіальним поділом і вчений з головою поринув у вивчення цього складного питання. Готуючи докторську дисертацію з демографії Правобережної України, дослідник вирішив окремий розділ присвятити адміністративно-територіальному